

Kázání na text: Matouš 21,28-32

Na čem záleží – na činech nebo na slovech? Jsou důležitější skutky, postoje, anebo víra, vyznání ústy? Co a kdo je přesvědčivější – ten, kdo koná (činí) nebo ten, kdo mluví?

Shodneme se jistě na tom, že na činech záleží víc než na slovech. Záleží na tom, jak jednáme, jak se chováme, jaké postoje zaujímáme. Podle skutků poznáme člověka lépe a pravdivěji (hlouběji) než podle slov. Podle toho, co děláme (či také neděláme), v tom se ukazuje, jací opravdu jsme.

Všichni už jsme unaveni, ba otráveni rozporem mezi tím, co kdo říká a jak jedná – a tento rozpor nacházíme všude – mezi přáteli, v rodinách, soukromém i veřejném životě, v církvi i mimo církve. Co pomůže, co je platné, když mluvím o lásce a přitom jsem tvrdého srdce, nemilosrdný či lhostejný? Jak nepřesvědčivé je pak všechno moje mluvení, když na mne není spoleh – když nedržím dané slovo, když slibuji a málokdy pak splním?! Jak laciná může být moje prosba za odpuštění, když se nehodlám změnit a trvám neústupně na svém?

Na činech tedy víc záleží než na slovech. Na tuto samozřejmou životní zkušenost navazuje Ježíš svým příběhem o dvou synech.

Pamatujme však stále na to, že jde o podobenství. Ježíš nám ten příběh nevypráví proto, aby potvrdil naše obecné životní zkušenosti. Naši zkušenost z mezilidských vztahů přenáší na vztah k Bohu. Skrze obecně známé a přijímané nám Ježíš ukazuje na náš vztah k Bohu a jeho vůli. S tímto vztahem měl lid Páně, Boží lid vždy problém – už vyvolený lid „Staré smlouvy“. To jsme dnes slyšeli i ve čtení (prvním čtení z Písma) z Ezechiele 18,24-28).

Hlavními postavami podobenství jsou otec a jeho dva synové. Role otce je tradičně vyhranována Bohu – otcem z podobenství je Bůh. Je dobré si všimnout, že podobenství bere příměr z rodiny vůbec ne ideální a fungující, nýbrž normálně nefungující. Otec sice sděluje svou vůli, ale synové neposlouchají, anebo nanejvýš jen jeden z nich a to až se mu zachce. To nejsou ideální synové – vždyť ten, který řekne na otcův příkaz ano, nejde. A ten, který nejprve otcovu vůli odmítne, nakonec jde, ale až se mu to rozleží v hlavě a lituje své počáteční neochoty. Očekávali bychom, že alespoň jeden z těch synů bude příkladný – že tedy posláni otce okamžitě přijme, přitaká k ní a splní, co slíbil. Jenže takto nejedná ani jeden z těch dvou synů!

A teď přichází důležitá otázka: Kdo jsou ti synové z podobenství? V dějinách výkladu se často zjednodušovalo – chápalo se to tak, že jedním synem jsou židé a druhým křesťané z pohanů.

Podobenství je (v užším kontextu) zapracováno do Sporu o Ježíšovu pravomoc – srov. předcházející oddíl Mt 21,23-27. V této při se Ježíš odvolává na Jana Křtitele. Už on prožil odmítnutí těch, kdo se hlásili k Bohu, a vážně ho naopak vzali ti, kdo žili dosud daleko od Boha a jeho řádů. Jan vyžadoval pokání, celkovou změnu člověka. Ve vztahu k tomuto Janovu požadavku jsou veleknězi a starší a pak také farizeové a zákoníci v situaci syna, který říká ANO – domnívá se, že činí vůli svého otce, nebo to aspoň předstírá. Ve skutečnosti ji však nečiní. Naproti tomu celníci a nevěstky – Mt 21,32 – vědí, že otcovu vůli dosud nečiní a litují toho. A právě proto předcházejí velekněze a starší, farizee a zákoníky do království nebeského.

Matouš zde nekritizuje a neodsuzuje Izrael jako celek, nýbrž vypráví o tom, jak Ježíš kritizuje tehdejší náboženské představitele Izraele. Tyto partnery Ježíšovy polemiky lze zahrnout pod obecnější termín „nepraví vůdcové“. Předmětem sporu je to, zda činí či nečiní Boží vůli.

Další zajímavý detail, ale detail důležitý: ani těmto vůdcům (o těchto vůdcích) není řečeno, že nevstoupí do království nebeského. Čtěme pozorně: Ježíš je „jen“ upozorňuje: celníci a nevěstky vás předcházejí, tj. mají před vámi náskok, protože už uvěřili Janově zvěsti (21,31-32), zvěsti o pokání. O pokání vlastně tady jde!

Vraťme se k začátku kázání – na čem záleží? Ano, shodli jsme se: záleží na činech, na životní praxi. Ovšem – činy mohou být také falešné. Nejde jenom o to, že konám, ale proč, co je motivem? Čím je motivováno dodržování Boží vůle, m.j. také Desatera? Když opomeneme, že Boží přikázání jsou vlastně velkými zaslíbeními, nic nechápeme. Převracíme pak i Boží vůli. Snadno si začneme namlouvat, že jsme to my, naše zbožné jednání a život, naše dobré skutky, kterými si zasluhujeme spásu. Ježíš říká: „Beze mne nemůžete nic činit.“ V čem byl problém těch zbožných představitelů židovského náboženství? Nebyl to nedostatek opravdovosti a horlivosti, nýbrž to, že nakonec odmítli Božího Syna – oni ho nepotřebovali, oni si vystačili sami se svými zásluhami. A proto, když volal: „Pojďte ke mně všichni...“, oni nešli a dali se předběhnout celníky a nevěstkami. A nakonec se postavili proti němu.

Záleží na činech. A přece je třeba říci i to druhé. I nám křesťanům hrozí nebezpečí falešného přecenění jednání a dobrých činů. K tomu dochází tehdy, když jsou nám etické otázky důležitější než ukřižovaný a vzkříšený Kristus. Když si z živého Božího slova uděláme systém. Když z Božích pokynů budujeme morální kodex, jímž pak měříme lidi. Když opomeneme, že Desatero je zářímováním tím velmi důležitým úvodem: „Já jsem Hospodin, Bůh tvůj, který jsem tě vyvedl ze země Egyptské, z domu služby.“ (Exodus 20,2) Proti falešnému přecenění našich výkonů říká Ježíš v závěru podobenství: „Přišel k vám Jan po cestě spravedlnosti, a vy jste mu neuvěřili. Ale celníci a nevěstky mu uvěřili. Vy jste to viděli, ale ani potom jste toho nelitovali a neuvěřili mu.“ (Mt 21,32) Třikrát se zde ozývá sloveso „věřit“ nebo „nevěřit“. To znamená, že na víře přece jen také velmi záleží – nejenom na skutečích. Ve víře jde v Bibli vždy o vztah. Víra není jen jakési přesvědčení, že tady něco musí být, že Bůh existuje. Víra v Písmu není jen názorem o Bohu. Víra znamená zaměření a napojení našeho života na Boha skrze Ježíše Krista. O tento vztah jde. Na této víře záleží. V ní se Ježíš Kristus stává Pánem a jeho vláda nad naším životem nám dává svobodu i pocit bezpečí. A dává našemu životu smysl a poslání: vysílá nás na vinici. Máme být Božími spolupracovníky, skrze nás chce Bůh působit v tomto světě. On si nás chce použít jako své nástroje.

Jde o to činit Boží vůli, dát se pozvat k práci na jeho vinici – dnes se dát pozvat. Pozvání na vinici je pozváním ke Kristu. Pracovat na vinici znamená přijmout Ježíšovo slovo, přiznat se k Ježíši jako ke Kristu. Kristovsky smýšlet a jednat všude tam, kam jsme postaveni.

Řekli jsme na začátku, že ani jeden z těch dvou synů nebyl ideální, bez vady a poskvrny. Synem, který k Otcově výzvě řekl ANO a jeho vůli zcela naplnil, šel na jeho vinici, pracoval na ní a nelitoval sám sebe – tím synem je Syn Boží. V něm je záchrana pro všechny. Jen proto, že on byl poslušný až do smrti kříže, smíme se i my vydat za ním a dát se do jeho díla. On je ručitelem naší víry a poslušnosti v díle Páně.

Oč tedy jde? Říci ANO, přitakat k Boží lásce, která nám v Kristu podává ruku. Nechat se tím proměnit. Jako třeba Zacheus, který se z diváka na stromě stal Ježíšovým hostitelem, polovinu svého jmění dal chudým a čtvrt násobně odškodnil ty, které ošidil (srov. Lukáš 19, verš 8). Se Zacheem se stala obrovská proměna, ten největší zázrak pod sluncem. A tyto zázraky se dějí i dnes. To proto, že Bůh k nám nehodným lidem v Ježíši Kristu řekl své bezpodmínečné ANO. Amen

16.9.2012